

นโยบายในการกำหนด ราคาน้ำมันของกลุ่มประเทศโอเปค

ตะวันชาย ชุ่มสาย

จุดมุ่งหมายของประเทศโอเปคหลังวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งแรก ในปี 1973 – 1974 คือ ปกป้องมิให้ราคาน้ำมันดิบลดลง และหาช่องทางเพิ่มราคาน้ำมันให้อย่างน้อย หนึ่งกับอัตราเงินเฟ้อในประเทศอุตสาหกรรมตะวันตก ข้อหลังนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก สำหรับประเทศโอเปค เพราะเงินเฟ้อในประเทศอุตสาหกรรม ทำให้สินค้าทุนที่ประเทศ โอเปคจำเป็นต้องสั่งเข้ามา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสูงขึ้น ซึ่งหมายความว่า โอเปคจะต้อง จ่ายเงินมากขึ้นเพื่อซื้อสินค้าจำนวนเท่าเดิม แต่ถ้าประเทศโอเปคขึ้นราคาน้ำมันในอัตรา สูงพอ ๆ กัน รายได้ของเขาก็สูงขึ้นเหมือนกัน และไม่เสียเปรียบประเทศอุตสาหกรรม นอกจากนั้น เงินเพื่อทำให้ทรัพย์สินของประเทศโอเปคที่มีอยู่ในประเทศอุตสาหกรรม ตะวันตก เช่น เงินฝากธนาคารเป็นเงินดอลลาร์ หรือ เงินปันผลจากหุ้นในบริษัทต่างๆ ลดค่าลง การปรับราคาน้ำมันให้สูงขึ้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อปกป้องค่าที่แท้จริงของ ทรัพย์สินเหล่านี้

แต่ไม่ใช่ว่าประเทศโอเปคจะยึดหลักที่ว่าจะต้องขึ้นราคาน้ำมันให้สูงสุดเท่าที่ จะกระทำได้ ถ้าขึ้นราคาน้ำมันสูงเกินไป ก็จะเกิดปัญหาเหมือนกัน ดังจะกล่าวในต่อไป บางทีในอนาคตประเทศโอเปคอาจต้องลดราคาน้ำมันลงก็ได้ ถ้าเป็นผลประโยชน์ของ ประเทศโอเปคที่จะทำเช่นนั้น

ในตอนนี้จะพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกสูงขึ้น และสูงขึ้นเรื่อย ๆ หลังปี 1973 โดยเน้นถึงบทบาทของประเทศโอเปกก่อน ต่อไปจะพิจารณาปัจจัยอันสืบเนื่องมาจากคุณสมบัติพิเศษของน้ำมันที่สินค้าอื่น ๆ ไม่มี และปัจจัยด้านนโยบายของประเทศผู้ส่งน้ำมันออก ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การโอเปก

1. แนวความคิดของผู้นำประเทศโอเปกเรื่องราคาและปริมาณการผลิตน้ำมัน

กล่าวอย่างรวบรัด สาเหตุสำคัญที่ราคาน้ำมันดิบสูงขึ้นอย่างไม่หยุดยั้งก็คือ—

1. ผู้นำประเทศโอเปก ไม่เห็นความจำเป็นที่จะเพิ่มปริมาณผลิต เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศของตน
2. ผู้นำประเทศโอเปกไม่มีแรงจูงใจ ที่จะตัดราคาแข่งขันกัน เพื่อพยายามเพิ่มยอดขายของแต่ละประเทศ

ควรจะทราบถึง แนวความคิดของผู้นำประเทศโอเปก ที่สำคัญๆ เช่น ซาอุดีอาเรเบีย และ คูเวตก่อน เพราะมีผลกระทบอย่างมากต่อราคาน้ำมัน พอๆ กับปัจจัยด้านความต้องการซื้อ

ประการแรก การผลิตน้ำมันดิบโดยประเทศโอเปก เป็นการกระทำที่เสียสละต่อชาวโลกเป็นอย่างมาก ประเทศโอเปกถือว่า ปริมาณน้ำมันที่ผลิตขึ้นมาทุก ๆ วันนั้นเกินความจำเป็นของประเทศ โดยเห็นว่าการส่งน้ำมันออกไปป้อนตลาดต่างประเทศนั้นเป็นบุญคุณอย่างมากต่อชาวโลกอยู่แล้ว ถ้าโลกไม่ได้น้ำมันจากเขา ก็จะประสบความยากลำบากอย่างสาหัส ฉะนั้นเขาจึงเห็นว่าไม่มีเหตุผลอะไร ที่จะทำบุญคุณเพิ่มเติม ด้วยการทำให้ราคาน้ำมันดิบต่ำลง นอกจากนี้ เขามีประสบการณ์ไม่ดีกับประเทศตะวันตกในอดีต กล่าวคือ ถูกประเทศตะวันตกยึดเอาเป็นเมืองขึ้นและถูกปกครองอย่างอาณานิคมมาเป็นเวลานาน จึงไม่ค่อยเห็นอกเห็นใจในความยากลำบากของประเทศตะวันตก อันสืบเนื่องมาจากการขึ้นราคาน้ำมันเท่าไรนัก

อีกประการหนึ่งคือ ประเทศโอเปกเกรงว่าถ้าส่งน้ำมันออกขายมาก จะทำให้เหลือน้ำมันดิบใต้พื้นดินน้อยลงสำหรับอนุชนรุ่นหลัง จึงอยากมีนโยบาย สู้บน้ำมันขึ้นมาขายแต่น้อย

ประการที่สำคัญยิ่งต่อมาก็คือ ประเทศโอเปกตระหนักดีว่า การผลิตน้ำมันเป็นจำนวนมากออกมาขายในสถานการณ์ปัจจุบันจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี เงินเพื่อทำให้ค่าของรายได้ เป็นตัวเงินที่ประเทศโอเปกได้รับจากการขายน้ำมันลดลง สู้เก็บน้ำมันไว้ใต้ดินแล้วค่อยปล่อยออกมาขายในอนาคต ในเวลาที่ราคาน้ำมันสูงกว่านี้

แนวคิดที่ว่า การส่งน้ำมันออกไปขายยังต่างประเทศ เป็นการเสียสละต่อโลก จะเห็นได้ชัดจากคำพูดของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงน้ำมันและแร่ธาตุ นายเช็ก ยามานี พูตไว้เมื่อเดือนตุลาคม 1974 ว่า

“ในซาอุดีอาระเบีย การที่จะลดปริมาณการผลิตน้ำมันลง 5.5 ล้านบาร์เรลต่อวัน ทำได้อย่างง่ายดาย เรายังสามารถใช้ชีวิตอย่างสะดวกสบายต่อไปได้อีกด้วย ซายังมีน้ำมันใช้เพียงพอ ต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและอื่นๆ และนี่ก็เป็นเช่นเดียวกันกับประเทศโอเปกอื่นๆ หลายประเทศสิ่งเรากำลังทำอยู่ในปัจจุบัน เป็นสิ่งที่เบาปัญญามาก ถ้าพิจารณาจากแง่ผลประโยชน์ของซาอุดีอาระเบียแต่ฝ่ายเดียว เรากำลังผลิตน้ำมันเกินความจำเป็นของเราถึง 5.5 ล้านบาร์เรลต่อวัน เพื่อช่วยเศรษฐกิจโลก เพื่อช่วยไม่ให้ต้องมีการขึ้นราคาน้ำมันอีก”¹

ถ้าจะให้ประเทศโอเปกส่งน้ำมันออก ในปริมาณที่สูงอย่างที่ประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกต้องการ และในราคาที่ไม่สูงเกินไปนัก โอเปกก็ต้องได้รับผลตอบแทนในรูปแบบที่ดีกว่าเงิน สิ่งที่โอเปกต้องการมากที่สุดคือการให้ประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกช่วยส่งสินค้านวัตกรรมและเทคโนโลยีอันทันสมัยมาให้ประเทศโอเปก เป็นการตอบแทน เพื่อให้ประเทศโอเปกซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศด้อยพัฒนา มีความก้าวหน้าทาง

เศรษฐกิจในอัตราที่สูงและเร็วขึ้น ให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ให้เป็นเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตสินค้าออกประเภทมีมูลค่าเพิ่มสูง และผลิตสินค้าออกหลายๆ ชนิดแทนที่จะจำเจอยู่แต่การผลิตสินค้าขั้นปฐมที่ยังไม่ได้แปรรูป เช่น น้ำมันดิบซึ่งมีมูลค่าเพิ่มต่ำ เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่โอเปกเรียกร้อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงน้ำมันของ อาบู คาบี ซึ่งเป็นรัฐหนึ่งในสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ได้กล่าวว่า

“เราเคยพูดอย่างกระฉ่างแจแล้วว่า เราพร้อมที่จะผลิตน้ำมัน ในปริมาณที่เกินความจำเป็นของเรา เพราะโลกตะวันตกต้องพึ่งน้ำมันของเรา และเราไม่อยากให้โลกนี้ประสบกับความลำบากยากเข็ญ แต่โลกตะวันตกจะต้องรู้สึกขอบคุณ ในความเสียสละของเรา และต้องพยายามมากๆ ที่จะสนองตอบต่อความต้องการอันชอบธรรมทางด้านเศรษฐกิจ และการเมืองของเรา”⁸

นายเช็ก ยามานี ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจถึงสิ่งที่ประเทศโอเปก ต้องการจากประเทศพัฒนาแล้ว

“ในเมื่อประเทศผู้ส่งน้ำมันออกต้องผลิตเกินความจำเป็น สำหรับเศรษฐกิจของเขาตัวเอง ก็ย่อมจะมีสิทธิที่จะมีระบบเศรษฐกิจที่พึงพาการผลิตหลายสาขาและสิทธินี้ประเทศอื่นจะต้องยอมรับและนอกจากนี้ ก็จะต้องลงมือช่วยให้ระบบอย่างนี้มีขึ้นด้วย หนึ่งประเทศผู้ส่งน้ำมันออกซึ่งรับรายได้จากการขายน้ำมันในรูปของเงินตราต่างประเทศ จะต้องได้รับการปกป้องจากภาวะที่ค่าของเงินตราตกต่ำลง”⁹

ถ้าต้องการให้มีการกล่าวอย่างสั้น ๆ ถึงความต้องการของผู้นำประเทศโอเปก จากโลกภายนอก คำพูดของนายอาลี เจดอห์ห์ ผู้จัดการบริษัทน้ำมันแห่งชาติของประเทศกาตาร์ จะเป็นข้อความที่กระชับรัดกุมที่สุด ที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของโอเปก เขากล่าวว่า “เรามีทรัพยากรประเภทไฮโดรคาร์บอนจำนวนจำกัด ซึ่งเราต้องการจะแลกกับการพัฒนา” แต่คำว่า พัฒนา⁴ ถ้าไม่มีการให้คำจำกัดความก็จะคลุมเคลือ ประเทศ

โอเปกต้องการพัฒนาอย่างไร? ผู้นำของประเทศโอเปกได้เคยกล่าวไว้ว่า ต้องการให้ประเทศอุตสาหกรรมตะวันตก ช่วยในเรื่องต่อไปนี้ โดยเรียงลำดับความเร่งด่วนคือ⁶

1. อุตสาหกรรมเปโตรเคมี
2. อุตสาหกรรมขนส่งน้ำมัน
3. การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) โดยเฉพาะการศึกษา การสาธารณสุข การผลิตพลังงานไฟฟ้า และการคมนาคม
4. การพัฒนาเกษตรกรรม
5. พัฒนาเทคนิค วิธีการสำรวจจากแหล่งน้ำมัน แร่ธาตุ และทรัพยากรในน้ำ
6. พัฒนาแหล่งทรัพยากรอื่น ๆ นอกเหนือจากน้ำมัน

แต่ละสาขาที่ประเทศโอเปกต้องการจะพัฒนา ประเทศโอเปกอยากให้มีการโยกย้ายเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากประเทศตะวันตก ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้ ประเทศโอเปกกล่าวหาว่าประเทศตะวันตกหวงแหน พยายามปกปิดไว้เป็นความลับ ไม่ให้โอเปกรู้ โดยใช้กฎหมายจดทะเบียนสิ่งประดิษฐ์ (patent law) เป็นเครื่องมือกีดกัน ข้อเรียกร้องอีกข้อหนึ่งของโอเปกคือ ต้องการให้ประเทศอุตสาหกรรมตะวันตก ยกเลิกกำแพงภาษีหรืออุปสรรคของสินค้าเข้าประเภทอุตสาหกรรม มีมูลค่าเพิ่มสูงจากประเทศโอเปก เช่น ผลิตภัณฑ์น้ำมัน เป็นต้น⁷

ความต้องการของประเทศโอเปกจึงมีค่อนข้างมาก แต่ถึงแม้ว่าประเทศตะวันตกจะให้ความช่วยเหลือ ในลักษณะที่ประเทศโอเปกต้องการ ก็ไม่ได้หมายความว่ามีการตอบแทนโดยการขยายปริมาณการผลิตในระดับสูงพอจะจุนเจือวิถีชีวิตแบบสิ้นเปลืองพลังงานของคนตะวันตกให้คงอยู่ต่อไป เช่น การใช้รถคันใหญ่ๆ การทำงานในตึกที่ผนังทำด้วยกระจกไม่เก็บความร้อนในกรณีของนครนิวยอร์ก เป็นต้น ประเทศโอเปกคงจะเพิ่มปริมาณการผลิตน้ำมันให้เพียงพอเพื่อมิให้การอุตสาหกรรมของประเทศตะวันตกต้องหยุดชะงักเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่าประเทศโอเปกต้องการเก็บรักษาน้ำมันเอาไว้ขายตลอดช่วงเวลา

ที่ประเทศมีการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งคงจะกินเวลานานมาก ในความเห็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงน้ำมันของคูเวต นโยบายทางด้านการผลิตของประเทศโอเปก ควรจะสัมพันธ์กับ “ภาพพจน์ที่มีเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมและเศรษฐกิจ ของประเทศในระยะยาว” ซึ่งหมายความว่า ประเทศโอเปกจะต้องการกักน้ำมันไว้เพื่อทำรายได้สำหรับหล่อเลี้ยงการพัฒนาอุตสาหกรรม จนกระทั่งการพัฒนาทั้งหลายจะสำเร็จตลอดรอดฝั่ง

2. ความแตกต่างกันในท่าทีของประเทศโอเปกต่อราคาน้ำมัน

ข้อมูลเกี่ยวกับความแตกต่างกันในขนาดของพื้นที่ เชื้อชาติ จำนวนพลเมือง และระดับความเป็นอยู่ของประเทศโอเปก 13 ประเทศ กล่าวได้ว่าสาเหตุสำคัญที่อยู่เบื้องหลังความแตกต่างในท่าทีต่อการขึ้นราคาน้ำมันของประเทศโอเปก จุดขัดแย้งในหมู่ประเทศโอเปก อยู่ที่ว่าจะขึ้นราคาน้ำมันในอัตราสูงเพียงใดและเมื่อใดมากกว่าว่าจะขึ้นราคาน้ำมันหรือไม่ เพราะทุกประเทศโอเปกในปัจจุบันเห็นชอบด้วยกับนโยบายที่ว่าการให้มีการขึ้นราคาน้ำมันด้วยกันทั้งนั้น

ประเทศโอเปกที่สำคัญในแง่ปริมาณผลิต คือ ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน อิรัก คูเวต และยูเออีต่ออาหรับเอมิเรตส์ 5 ประเทศนี้อยู่แถบอ่าวเปอร์เซีย ร้อยละ 75 ของปริมาณน้ำมันทั้งหมดที่ผลิตโดยโอเปก มาจาก 5 ประเทศนี้ ร้อยละ 80 ของแหล่งน้ำมันพิสูจน์แล้วของโอเปกอยู่ที่พื้นที่ของ 5 ประเทศนี้⁸

อาจแยกประเทศกลุ่มโอเปกออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มที่ต้องการลดการขึ้นราคาน้ำมัน หรือต้องการขึ้นในอัตราต่ำ มักถูกเรียกว่าพวก “นกพิลาป” หรือพวกนิยมปรานีประนอม
2. กลุ่มที่ต้องการขึ้นราคาน้ำมันในอัตราสูง มักถูกเรียกว่าพวก “เหยี่ยว” หรือพวกหัวรุนแรง

ประเทศที่อยู่ในกลุ่มแรก เป็นประเทศแถบอ่าวเปอร์เซีย เสีย 3 ประเทศ คือ ซาอุดีอาระเบีย คูเวต และยูเออีต่ออาหรับเอมิเรตส์ ล้วนแต่ได้มีท่าทีพยายาม

ตาราง 1 ปริมาณการผลิตน้ำมันของประเทศโอเปค (ล้านบาร์เรลต่อวัน^๑)

ประเทศ	1978 (จริงๆ)	1979 (คาดคะเน)	1980 (คาดคะเน)	1981 (คาดคะเน)
แอลจีเรีย	1.1	1.1	1.1	1.1
เอกวาดอร์	.2	.2	.2	.2
กวมอง	.2	.2	.2	.2
อินโดนีเซีย	1.6	1.6	1.5	1.4
อิหร่าน	5.2	3.0	4.0	4.0
อิรัก	2.5	2.9	2.4	2.4
คูเวต	1.9	2.3	2.0	2.0
ลิเบีย	2.0	2.1	2.0	2.0
เขตกลาง (NEUTRAL ZONE)	.5	.6	.6	.6
ไนจีเรีย	1.9	2.3	2.2	2.2
กาตาร์	.5	.5	.5	.4
ซาอุดีอาระเบีย	8.1	8.8	8.5	8.5
สาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์	1.8	1.9	1.9	1.9
เวเนซุเอลา	2.2	2.3	2.2	2.2
รวมปริมาณผลิตน้ำมันดิบ	29.7	29.8	29.3	29.1
ก๊าซธรรมชาติ	.7	.8	.9	.1
รวมทั้งหมด	30.4	30.6	30.2	30.2
การบริโภคภายใน	2.2	2.3	2.5	2.9
ปริมาณส่งออก	28.2	28.3	27.7	27.3

ตารางข้างล่างนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของประเทศโอเปก ในตารางได้จัดอันดับประเทศโอเปกจากสูงมาต่ำในเรื่องขนาดของประเทศ จำนวนพลเมือง รายได้ต่อหัวและปริมาณผลิตน้ำมันคิดเป็นล้านตันต่อปี

ตารางที่ 2 ประเทศโอเปกในปี 1977¹⁰

ลำดับ	พื้นที่ (000 ตาราง ก.ม.)	พลเมือง (ล้าน)	ผลิตผลประชาชาติ ต่อบุคคล (ดอลลาร์)	ปริมาณการผลิตน้ำมัน (ล้านตัน)
1	แอลจีเรีย (2328)	อินโดนีเซีย (143)	คูเวต (1500)	ซาอุดีอาระเบีย (485)
2	ซาอุดีอาระเบีย (2150)	ไนจีเรีย (78)	สาธารณรัฐอาหรับ เอมิเรตส์ (15000)	อิหร่าน (282)
3	อินโดนีเซีย (1904)	อิหร่าน (36)	กาตา (11000)	เวเนซุเอล่า (117)
4	ลิเบีย (1760)	แอลจีเรีย (17)	ซาอุดีอาระเบีย (8000)	อิรัก (111)
5	อิหร่าน (1648)	เวเนซุเอล่า (13)	ลิเบีย (8000)	ไนจีเรีย (103)
6	ไนจีเรีย (924)	อิรัก (12)	เวเนซุเอล่า (2800)	ลิเบีย (100)
7	เวเนซุเอล่า (912)	เอกวาดอร์ (8)	กาบอง (2800)	คูเวต (99)
8	อิรัก (435)	ซาอุดีอาระเบีย (7)	อิหร่าน (2300)	สาธารณรัฐอาหรับ เอมิเรตส์ (97)
9	เอกวาดอร์ (284)	ลิเบีย (2.6)	อิรัก (1600)	อินโดนีเซีย (84)
10	กาบอง (268)	คูเวต (1.1)	แอลจีเรีย (1000)	แอลจีเรีย (53)
11	สาธารณรัฐอาหรับ เอมิเรตส์ (84)	กาบอง (.9)	เอกวาดอร์ (800)	กาตา (21)
12	คูเวต (18)	สาธารณรัฐอาหรับ เอมิเรตส์ (.8)	ไนจีเรีย (450)	กาบอง (11)
13	กาตา (11)	กาตา (.2)	อินโดนีเซีย (300)	เอกวาดอร์ (9)

ถึงมิให้ราคาน้ำมันสูงมากเกินไป ทั้งนี้เพราะเขามีรายได้จากการขายน้ำมันต่อประชากร
 หนึ่งคนในระดับสูงมาตรฐานการครองชีพดีกว่าประเทศโอเปกอื่น ๆ ฉะนั้นจึงไม่สู้จะต้อง
 การเพิ่มรายได้จากการขายน้ำมันเท่าใดนัก เงินที่ได้จากการขายน้ำมันในอดีตก็สะสมจนมี
 อยู่มากมายไม่รู้จะเอาไปทำอะไร ส่วนใหญ่เป็นเงินคอลลาร์ลงทุนในประเทศตะวันตก
 ได้รับดอกเบี้ยและเงินปันผลไปวัน ๆ หนึ่ง เนื่องจากประเทศในกลุ่มนี้ มีโครงสร้าง
 เศรษฐกิจล้าหลัง การนำเงินมาลงทุนในโครงการต่าง ๆ จะไม่ได้ผลตอบแทนทางสังคมสูง
 เพราะยังไม่มีการลงทุนพื้นฐาน (infrastructure) เพียงพอที่จะรองรับการลงทุน เช่น
 ขาดสาธารณูปโภค ขาดแรงงานมีฝีมือ ขาดถนนหนทาง ฯลฯ เป็นต้น กล่าวคือ ขาดสิ่ง
 ที่นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า ความสามารถในการดูดซับทุน (absorptive capacity)

ส่วนเงินที่ฝากไว้กับธนาคารในโลกตะวันตก แม้จะได้ดอกเบี้ย แต่ก็เสี่ยง
 กับการที่ค่าของเงินคอลลาร์ตกต่ำ เพราะว่าเงินเพื่อ เสี่ยงต่อการล้มละลาย ของระบบ
 ธนาคารในโลกตะวันตก ฉะนั้นการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายน้ำมัน ในระยะนี้มีแต่จะ
 สร้างปัญหามากกว่าความพอใจ ประเทศในกลุ่มนี้จึงไม่ค่อยสนใจที่จะเพิ่มปริมาณการผลิต
 ขอบที่จะเก็บน้ำมันไว้ขายในอนาคตเมื่อประเทศมีการลงทุนพื้นฐานเพียงพอที่จะรองรับ
 การลงทุนต่าง ๆ

ลักษณะเด่นอีกข้อหนึ่งของประเทศในกลุ่มคือ เขามีน้ำมันสำรองจำนวน
 มหาศาลใต้พื้นดิน เพราะฉะนั้นจึงต้องพยายามประคับประคอง ให้น้ำมันเป็นที่ต้องการ
 ของชาวโลกตลอดไป และเขาไม่มีทรัพยากรธรรมชาติอื่นที่จะเป็นตัวดึง ให้เกิดการ
 พัฒนาเศรษฐกิจเมื่อเกิดน้ำมันของเขาไม่เป็นที่ต้องการของโลก สิ่งที่เขากลัวก็คือ ถ้า
 ไปขึ้นราคาแพง ๆ แล้ว จะทำให้บริษัทหรือรัฐในประเทศตะวันตก ซึ่งมีความก้าวหน้า
 ทางเทคโนโลยีสูง เกิดความเอือมระอาในประเทศกลุ่มโอเปก และหันไปริบเร่งพัฒนา
 แหล่งพลังงานอื่น เพื่อใช้ทดแทนน้ำมัน ซึ่งถ้าโลกเลิกใช้น้ำมันเมื่อใด ชุมสมบัติมหาศาล
 ใต้พื้นดินของเราก็จะหมดค่าลงเมื่อนั้น

ฉะนั้น ปัญหาของประเทศกลุ่มนี้คือ การหาทางประกันว่า น้ำมันที่ต้นมีอยู่มากมายจะขายได้ในอนาคตอันไกล มากกว่าที่จะทำเงินให้ได้มากที่สุดจากการขายน้ำมันในปัจจุบัน และวิธีแก้ปัญหานี้คือ ขึ้นราคาน้ำมันให้พอไม่ให้ขาดทุนกำไร และให้สูงกว่าอัตราเงินเฟ้อ แต่ไม่ถึงขั้นที่จะเสี่ยงกับการทำให้ลูกค้าล้มละลายจากน้ำมันไปเลย

ประเทศที่อยู่ในกลุ่มที่สองได้แก่ อิหร่าน อิรัก ซึ่งอยู่แถบอ่าวเปอร์เซีย และประเทศในแอฟริกา คือ อัลจีเรีย ลิเบีย ไนจีเรีย และ ประเทศในเอเชีย คือ อินโดนีเซีย

ประเทศเหล่านี้ ยกเว้นลิเบีย มีลักษณะทางเศรษฐกิจคล้าย ๆ กันกล่าวคือ มีพลเมืองจำนวนมาก รายได้ต่อบุคคลอยู่ในระดับต่ำ มีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วน รัฐบาลของประเทศเหล่านี้ มักมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ทะเยอทะยานตั้งเป้าหมายสูง ๆ จึงต้องการรายได้เข้ารัฐมาก ตัวอย่างเช่น อิหร่านในสมัยที่พระเจ้าชาห์ปกรอง ซึ่งนอกจากจะมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจแล้วยังมุ่งเสริมสร้างกำลังทหารอีกด้วย เพราะพระเจ้าชาห์ต้องการให้อิหร่านเป็นมหาอำนาจ สามารถควบคุมตะวันออกกลางได้

จุดเด่นของประเทศกลุ่มนี้ คือ มีปริมาณน้ำมันสำรองไม่มากเท่ากับกลุ่มแรก ดังจะเห็นได้จากตารางต่อไปนี้¹¹

ตาราง 3 ปริมาณน้ำมันสำรองพิสูจน์แล้ว (proven reserves) ของประเทศโอเปครายสำคัญๆ

ปริมาณสำรองจะใช้หมดภายใน			
มากกว่า 40 ปี	30-40 ปี	20-30 ปี	10-20 ปี
ซาอุดีอาระเบีย สาธารณรัฐอาหรับ เอมิเรตส์ อิรัก คูเวต เอกวาดอร์	ลิเบีย กาตาร์	อิหร่าน ไนจีเรีย อัลจีเรีย อินโดนีเซีย	เวเนซุเอล่า

ประเทศกลุ่มนี้ต้องการทำรายได้ให้มากที่สุดและโดยด่วนด้วย เพื่อนำเงินไปใช้ในโครงการพัฒนา และเนื่องจากว่าเศรษฐกิจประเทศเขามีโครงสร้าง ที่ก้าวหน้ากว่ากลุ่มแรก มีฐานรองรับอุตสาหกรรมพอสมควร ไม่ใช่มีแต่ทะเลทรายอย่างประเทศกลุ่มแรก ฉะนั้นเงินเข้าประเทศเท่าใดรัฐบาลก็สามารถนำไปลงทุนโดยได้ผลตอบแทนแก่สังคมสูงเท่านั้น เวเนซุเอล่า อิหร่าน และ อินโดนีเซีย เป็นตัวอย่างของประเทศที่มีสภาพดังกล่าว

ในการทำรายได้สูงสุด เขามีทางเลือก 2 ทางคือ หนึ่งขึ้นราคาสูงมาก แต่จำกัดปริมาณผลิต อันนี้เป็นการทำให้รายได้ต่อ 1 บาร์เรล อยู่ในระดับสูง สองขึ้นราคาสูงมากและเพิ่มปริมาณผลิต อันนี้ทำให้ทั้งรายได้ต่อบาร์เรลสูง และรายได้ทั้งหมดสูงด้วย ได้มีการวิเคราะห์นโยบายของค่ายหัวรุนแรงว่า เลือกทางที่สองโดยชี้ถึงการกระทำของอิหร่าน ยุคปกครองโดย พระเจ้าชาห์ปาเลวี อีรัก และไนจีเรีย เป็นตัวอย่าง ซึ่งก็ดูจะเป็นจริงเพราะในการประชุมโอเปกที่ผ่านมาสามประเทศนี้ มักจะกดดันให้โอเปกขึ้นราคาสูง ๆ อยู่เสมอและระดับการผลิตของสามประเทศนี้ ก็มักสูงกว่าประเทศอื่น ตั้งแต่ปี 1979 เป็นต้นมา ค่ายหัวรุนแรงมักหันไปใช้แนวทางที่หนึ่งแทน ทั้งนี้เพราะเหตุผลหลายประการ เป็นต้นว่า เพิ่งสำนึกถึงความสำคัญของการเก็บถนอมน้ำมันใต้ดิน ที่กลุ่มนี้มีอยู่ไม่มากนัก ไว้เพื่อยืดอายุการขาย และอิหร่านภายใต้รัฐบาลใหม่ได้ดำเนินนโยบายทำทนายสหรัฐฯ ใช้การจำกัดปริมาณผลิตเป็นอาวุธทางการเมือง ชาวเค็นที่สุก ในปี 1980 เกี่ยว กับโอเปก คือ การลดปริมาณผลิตลงครั้งละ 5-20 เปอร์เซ็นต์เรื่อย ๆ และการตั้งราคาน้ำมันในระดับสูงที่สุดในหมู่ประเทศโอเปกด้วยกันโดยประเทศค่ายหัวรุนแรง จะมีข้อยกเว้นก็คืออิรัก ซึ่งในการประชุมของโอเปกที่นครอัลเจียร์ ในเดือนมิถุนายน ปี 1980 ได้เสนอราคากลาง ๆ คือ 32 เหรียญต่อบาร์เรลสำหรับราคาฐาน (marker price) แทนที่จะอยู่ในพวกที่ต้องการให้ราคาฐานเป็น 35-37 เหรียญต่อบาร์เรล

สรุปแล้ว ทั้งสองค่ายดูจะเห็นพ้องต้องกัน ในความจำเป็นที่จะอนุรักษ์น้ำมันและลดปริมาณผลิต แต่แตกต่างกันในปัญหาที่ว่า ควรจะขึ้นราคาน้ำมันเท่าใด

ประเทศในค่ายหัวรุนแรงจะไม่เป็นห่วงในสิ่งที่ค่ายปรานีประνομกลัว กล่าวคือ กลัวว่าโลกจะผลัดหน้ามันไปใช้พลังงานอื่น ค่ายหัวรุนแรงเห็นว่า ประเทศตะวันตก ต่อให้เก่งอย่างไรก็คงยังไม่สามารถหาพลังงานอื่นมาทดแทนน้ำมันได้ไปอีกนาน ฉะนั้นจนกว่าวันนั้นจะมาถึง เขาเห็นว่าควรถือโอกาสคิดราคาน้ำมันแพงๆ ไม่ดีกว่าหรือ ความคิดแบบนี้พวกนักหนังสือพิมพ์ตะวันตกมักเรียกว่า “คิดสั้น” หรือไม่ก็ “ขาดความรับผิดชอบ”

โอเปกประเทศหนึ่งที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจคล้ายพวกค่ายปรานีประνομ แต่กลับไปอยู่ในค่ายหัวรุนแรงได้แก่ ลิเบีย ที่เป็นเช่นนี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยทางการเมืองก่อนโยบายน้ำมัน กล่าวคือ ลิเบีย มีผู้นำที่หัวรุนแรงเกลียดโลกตะวันตกเพราะเห็นว่าลิเบียถูกโลกตะวันตกขูดรีดในอดีต ราคาน้ำมันของลิเบียจะอยู่คงที่หรือสูงกว่าราคาเพดานที่กำหนดโดยโอเปกเสมอ ทั้งๆ ที่ถ้าพิจารณาเศรษฐกิจของลิเบียอันปราศจากทรัพยากรธรรมชาติอื่นนอกจากน้ำมัน ลิเบียน่าจะสนับสนุนการขึ้นราคาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้ราคาน้ำมันติดอันดับยอดเยี่ยม ของผู้ใช้พลังงานอยู่ตลอดไป แต่ความที่ พ.อ. กาดาฟี ผู้นำลิเบียเกลียดชังสังคมนิยมและค่านิยมของโลกตะวันตกมาก นักสังเกตการณ์หลายคนบอกว่า พ.อ. กาดาฟี มีสติวิปลาศ การเมืองจึงมีอิทธิพลต่อนโยบายราคาน้ำมันของลิเบียมากกว่าเศรษฐกิจ

ประเทศโอเปกทั้งสองค่ายจึงเสมือนเล่นชกคะเย่อกัน ฝ่ายหนึ่งพยายามให้ราคาน้ำมันสูงขึ้น อีกฝ่ายหนึ่งฉุดเอาไว้ไม่ให้สูงเกินไป

3. บทบาทของซาอุดีอาระเบียในการขอลงการขึ้นราคาน้ำมันดิบ

ซาอุดีอาระเบีย จัดได้ว่ามีน้ำหนักมากที่สุดในกลุ่มประเทศโอเปก ในแง่ที่อาจจัดภาวะให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกพุ่งสูงขึ้น หรือ ให้ลดลงอย่างมากได้ ผู้สันักการณ์เรียกประเทศนี้ว่า “ผู้จัดการราคาน้ำมันของสมาคมโอเปก” บางคนเรียกว่า “ผู้ผลิตถ่วงตุล” (swing producer) ฐานะนี้ ซาอุดีอาระเบีย ไม่ได้รับมอบหมายจากประเทศโอเปกด้วยกันอย่างเป็นทางการ เป็นฐานะที่มีขึ้นเอง เพราะคุณสมบัติพิเศษของซาอุดีอาระเบีย ที่ประเทศโอเปกอื่นไม่มี นั่นคือ

1. ปริมาณผลิตน้ำมันต่อวันสูงที่สุดในประเทศกลุ่มโอเปคด้วยกัน คือ เฉลี่ยวันละ 8.5 บาร์เรล ตัวเลขนี้ ผู้นำซาอุดีอาระเบีย กล่าวเสมอว่า เป็นปริมาณสูงสุดอย่างเป็นทางการ (official ceiling) หมายความว่าได้วางนโยบายไว้ว่าจะผลิตอย่างมากที่สุดก็แค่นี้ แต่ในปัจจุบัน (กรกฎาคม 1980) ผลิตจริงประมาณ 9.5 ล้านบาร์เรลต่อวันเป็นการชั่วคราวเพื่ออุดราคาน้ำมันในตลาดโลกไว้มิให้สูงขึ้น ในอดีตในช่วงที่มีวิกฤติการณ์ทางการเมืองในอิหร่านคือระหว่างเดือนพฤศจิกายน 1978 ถึงต้นปี 1979 ซาอุดีอาระเบีย ได้เพิ่มปริมาณผลิตเป็นมากกว่า 10 ล้านบาร์เรลเล็กน้อย เพื่อบรรเทาความขาดแคลนในโลก ปริมาณผลิต 10 ล้านบาร์เรลต่อวัน มิใช่เป็นปริมาณผลิตสูงสุดที่เขาจะทำได้ กำลังผลิตของเขาสูงกว่านี้อีก เป็นประมาณ 11.8—12 ล้านบาร์เรลต่อวัน¹¹⁰ และเขาสามารถที่จะขยายกำลังผลิตน้ำมันออกได้ถึง 14 ล้านบาร์เรล เป็นอย่างน้อยถ้าเขาต้องการโดยเสียเงินลงทุนไม่มากนัก ได้มีการคาดคะเนเมื่อต้นทศวรรษ 1970 ว่า ถ้าจะเอาจริงๆ ซาอุดีอาระเบีย สามารถขยายกำลังผลิตได้ถึง 20 ล้านบาร์เรล¹¹¹
2. มีปริมาณน้ำมันสำรองที่พิสูจน์แล้วมากกว่าประเทศโอเปคอื่น ๆ อย่างน้อย 3 เท่าคือมีมากกว่า 200,000 ล้านบาร์เรล¹¹² ซึ่งเท่ากับ 25 เปอร์เซ็นต์ของปริมาณน้ำมันสำรองพิสูจน์แล้วของโลก¹¹³
3. มีพลเมืองน้อยมากเมื่อเทียบกับพื้นที่อันกว้างใหญ่ไพศาลของซาอุดีอาระเบีย ในปี 1977 มีพลเมืองเพียง 7 ล้านคน ส่วนพื้นที่มีขนาด 600,000 ตารางไมล์ ใหญ่กว่าพื้นที่ของประเทศไทยกว่า 3 เท่า
4. มีกองทุนเป็นเงินตราต่างประเทศมากมายมหาศาล ซึ่งได้มาจากการขายน้ำมันในอดีต

ปัจจัยทั้งสี่ข้อนี้สำคัญต่อระดับราคาน้ำมันดิบอย่างไร พิจารณาข้อ 2 ที่ว่า ซาอุดีอาระเบีย มีน้ำมันสำรองเป็นจำนวนมหาศาล ผลประโยชน์ของซาอุดีอาระเบีย จึงอยู่ที่ว่าไม่ให้ชาวโลกพัฒนาหาแหล่งพลังงานอื่นมาใช้ทดแทนน้ำมันในอนาคต เพราะ ถ้าเป็นเช่นนั้นอาจทำให้น้ำมันดิบเป็นสินค้าที่ล้าสมัย หรือเป็นพลังงานที่ราคาแพงเกินไป เมื่อเทียบกับพลังงานอื่นและคนไม่ยอมใช้ แน่นอนที่สุดถ้าน้ำมันไม่มีคนซื้อ เศรษฐกิจของซาอุดีอาระเบีย ก็ต้องทรุดลงอย่างแน่นอนเพราะประเทศเขาเป็นทะเลทราย ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติอื่นที่สามารถนำไปแปรรูปเป็นสินค้าออกได้ตามการคาดการณ์ของผู้นำ ซาอุดีอาระเบีย ธุรกิจเอกชนและรัฐบาลในประเทศผู้ส่งน้ำมันเข้าจะลงทุนอย่างระมัดระวัง ในอันที่จะเร่งผลิตพลังงานทดแทนน้ำมัน ถ้าราคาน้ำมันสูงมากจนถึงระดับสูงกว่าต้นทุน การผลิตพลังงานทดแทนนั้นๆ เพราะฉะนั้นซาอุดีอาระเบียจึงไม่ยอมให้ราคาน้ำมันดิบสูงไป กว่าต้นทุนการผลิตพลังงานทดแทน เขาพยายามให้ราคาต่ำกว่า เพราะทราบดีที่ต่ำกว่า ก็ยังคงสามารถตั้งลูกกำไม่ให้ตีจากน้ำมันไป

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของผู้นำซาอุดีอาระเบีย ก็อยู่เบื้องหลังนโยบาย ชลอการขึ้นราคาน้ำมันเหมือนกัน ซาอุดีอาระเบีย เป็นประเทศที่มีระบอบการปกครอง แบบอนุรักษนิยมและเด็ดขาด ผู้นำและประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามอย่าง เคร่งครัด ชนชั้นปกครองของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้านายในราชวงศ์ซาอุด์(SAUD) ยึดถืออุดมการณ์นายทุน มีทรัพย์สินส่วนตัวฝากอยู่ในธนาคารในประเทศตะวันตก เป็นจำนวนมหาศาล เป็นเงินฝากประจำและระยะสั้นในสกุลดอลลาร์ มาร์คเยอรมัน ปอนด์สเตอร์ลิง บ้าง อยู่ในรูปของหุ้นบริษัทใหญ่ ๆ ในสหรัฐ ฯ และเยอรมันบ้าง เป็นเจ้าของโรงแรม คฤหาสน์ ที่ดินในอังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์บ้าง เพราะฉะนั้นพวก นี้จึงมีผลประโยชน์อยู่กับความสำเร็จของประเทศตะวันตก ในการสกัดกั้นการขยายตัวของ โลกคอมมิวนิสต์ อนาคตของชนชั้นปกครองของซาอุดีอาระเบีย ผูกพันอยู่กับความ สำเร็จและความก้าวหน้าของประเทศตะวันตกอย่างใกล้ชิด ถ้าเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของ ประเทศเหล่านั้นสั่นคลอน มีภาวะเงินเฟ้อและการว่างงานเลวลงทุกวันเพราะโอเปคไปขึ้น

ราคาน้ำมันดิบสูงเกินไป ฝ่ายคอมมิวนิสต์ในประเทศเหล่านี้อาจมีกำลังแข็งแกร่งขึ้นมีคนสนับสนุนมากขึ้นจนทำให้มีอิทธิพลในรัฐบาลหรืออาจเป็นรัฐบาลเสียเองในที่สุด เช่นนี้หมายความว่าเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ของผู้นำของชาติซาอุดีอาระเบีย ก็จะเสี่ยงต่อการสูญสิ้นและที่เหลือก็ไม่รู้จะเอาไปไว้ที่ไหน

พิจารณาจากทางด้านการเมืองระหว่างประเทศซาอุดีอาระเบีย อยากให้สหรัฐอเมริกามีกำลังทางเศรษฐกิจและทางการทหารแข็งแกร่งและมีท่าที่เป็นมิตรต่อซาอุดีอาระเบีย เพราะความจำเป็นทางด้านความมั่นคงแห่งชาติ ผู้นำซาอุดีอาระเบีย ต้องการให้สหรัฐอเมริกเป็นผู้พิทักษ์ปกป้อง (Patron) ประเทศตนจากภัยคุกคามของสหภาพโซเวียต เขามีความกลัวอย่างมากว่าสหภาพโซเวียตจะแผ่ขยายอิทธิพลครอบคลุมอ่าวเปอร์เซียทั้งหมด และรู้ว่ากองทัพของตนไม่มีทางที่จะป้องกันการคุกคามทางด้านกรทหารจากสหภาพโซเวียตได้ พื้นที่ของซาอุดีอาระเบียกว้างใหญ่ไพศาล ใหญ่เกือบเท่ายุโรปตะวันตก แต่มีพลเมือง 7 ล้านคน ฉะนั้นกำลังความสามารถในการป้องกันประเทศจึงอ่อนมาก จำเป็นต้องพึ่งอาวุธยุทธโศปกรณ์จากสหรัฐอเมริก ซึ่งเป็นผู้ขายและให้ความช่วยเหลือด้านอาวุธรายใหญ่ของซาอุดีอาระเบีย ซาอุดีอาระเบียจึงไม่อยากจะให้ราคาน้ำมันสูงเกินไปจนกระทั่งทำให้เกิดความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจในสหรัฐ ซึ่งจะส่งผลสะท้อนทำให้ความสามารถทางการทหารของสหรัฐอ่อนแอลง จนอาจไม่สามารถถ่วงดุลอำนาจของสหภาพโซเวียตในแถบอ่าวเปอร์เซียได้

แต่ในขณะเดียวกันซาอุดีอาระเบีย ก็ไม่พอใจสหรัฐเหมือนกันที่สหรัฐไปสนับสนุนอิสราเอลในการเผชิญหน้ากับโลกอาหรับเรื่องปัญหาที่อยู่ของชนชาติปาเลสไตน์ ในเรื่องการเมืองระดับภูมิภาคนี้ ซาอุดีอาระเบียในฐานะที่เป็นประเทศอาหรับประเทศหนึ่งก็ต้องคล้อยตามนโยบายประณามสหรัฐอเมริก ของรัฐอาหรับอื่น ๆ ที่มีความรู้สึกแรงกล้าต่อปัญหา เช่น อิรัก จอร์แดน อิหร่าน เป็นต้น รัฐเหล่านี้ชอบที่จะให้ประเทศโอเปคใช้นโยบายงดส่งน้ำมันหรือขึ้นราคาน้ำมันสูง ๆ เป็นอาวุธทางการเมืองที่จะบีบให้สหรัฐอเมริกการสนับสนุนอิสราเอลอยู่เสมอ ๆ และซาอุดีอาระเบีย ถ้าไม่คล้อยตามรัฐ

อาหารับพวกนี้บ้าง ก็จะถูกประณามว่าเป็นลูกไล่ของสหรัฐ ฯ และทำให้ฐานะและเกียรติภูมิของตนในโลกอาหารับตกต่ำ เพราะฉะนั้นซาอุดีอาระเบีย จึงอยู่ในฐานะลำบากเหมือนกันคือ ถูกกดดันจากฝ่ายที่ตนต้องเกรงใจคือพวกอาหารับด้วยตัวเองให้ดำเนินนโยบายน้ำมันอย่างแข็งกร้าว กล่าวคือตั้งราคาสูงๆ และจำกัดปริมาณการผลิต กดดันสหรัฐและถูกกดดันจากอีกฝ่ายหนึ่งคือสหรัฐและโลกตะวันตกซึ่งตนต้องพึ่งพาอาศัยทางอาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้ดำเนินนโยบายน้ำมันอย่างอะลุ่มอล่วย กล่าวคือลดการขึ้นราคาและขยายปริมาณการผลิต ในที่สุดแล้วพลังกดดันจากฝ่ายใดจะชนะและมีอิทธิพลเหนือการกำหนดนโยบายน้ำมันของซาอุดีอาระเบียในอนาคตเป็นสิ่งที่ตบยากขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น ท่าทีของสหรัฐ ฯ ต่อปัญหาอิสราเอลขัดแย้งกับโลกอาหารับ ปัญหาที่ว่าผู้นำชุดใหม่ของชาติซาอุดีอาระเบียจะอยู่ปกครองประเทศไปอีกนานเท่าใด ขึ้นอยู่กับการขยายอำนาจลงมาในอ่าวเปอร์เซียของสหภาพโซเวียต เป็นต้น แต่ผู้เขียนมีความรู้สึกวาทราบใดที่ผู้นำชุดปัจจุบันยังคงปกครองซาอุดีอาระเบียอยู่ ทราบนั้นนโยบายน้ำมันของประเทศนี้คงจะอลุ่มอล่วยต่อสหรัฐและโลกตะวันตกเท่าที่จะทำได้ เพราะผู้นำชุดนี้กลัวคอมมิวนิสต์และนิยมลัทธินายทุนมาก ตนเองเป็นนายทุนใหญ่ทีเดียว

ที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องของความตั้งใจหรือความนึกคิดของผู้วางนโยบายน้ำมันของซาอุดีอาระเบียแต่ความอยากที่จะลดการขึ้นราคาน้ำมันแต่อย่างเดียวย่อมไม่บังเกิดผล ถ้าประเทศไม่มีกำลังความสามารถหรือเครื่องมือที่จะควบคุมประเทศโอเปคอื่นๆ ให้ดำเนินนโยบายตรงต่อความต้องการของเขา อะไรคือกลไกที่ซาอุดีอาระเบีย อาจใช้ในการควบคุมประเทศโอเปค ?

การมีปริมาณน้ำมันสำรองจำนวนมหาศาล เปิดโอกาสให้ซาอุดีอาระเบียสามารถผันแปรปริมาณการผลิตจากไม่กี่ล้านบาร์เรลเป็นมากกว่า 11 ล้านบาร์เรลต่อวัน ถ้าต้องการ ฉะนั้นซาอุดีอาระเบียสามารถมีผลต่อราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกได้ โดยการจัดการดูแลกำกับการปฏิบัติตนของสมาชิกโอเปคอื่นไม่ให้ขัดต่อความประสงค์ของซาอุดีอาระเบีย เช่น สมมติว่าประเทศโอเปคใดต้องการรายได้เข้าประเทศอย่างรีบด่วน และต้อง

การเพิ่มราคาน้ำมันดิบเพื่อให้ได้รายได้เพิ่มขึ้น ซาอุดีอาระเบียอาจเข้าไปแทรกแซงช่วยแก้ปัญหาโดยลดปริมาณการผลิตของตนลงให้ประเทศสมาชิกโอเปคที่ร้อนเงินเพิ่มปริมาณการผลิตได้โดยไม่ต้องเพิ่มราคา ซึ่งอันนี้เป็นการทำให้ยอดขายและรายได้ของประเทศที่ร้อนเงินสูงขึ้น ถ้าราคาน้ำมันดิบจะสูงเกินไปในตลาดโลก ซาอุดีอาระเบีย ก็เพียงแต่สั่งการให้เพิ่มปริมาณการผลิต วิกฤติการณ์ราคาก็จะทุเลาลง หรือหมดไป ตัวอย่างเช่นในช่วงระหว่างที่มีวิกฤติการณ์ทางการเมืองในอิหร่านระหว่างปลายปี ค.ศ. 1978 ถึงต้นปี ค.ศ. 1979 ซาอุดีอาระเบีย ก็ได้เพิ่มปริมาณการผลิตจาก 8.5 ล้านบาร์เรลต่อวันเป็นมากกว่า 10 ล้านบาร์เรลต่อวันเพื่อชดเชยน้ำมันอิหร่านที่ขาดหายไปจากตลาดโลกเพราะอิหร่านหยุดส่งน้ำมันออก และตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1979 ก็ได้ผลิตในระดับ 9.5 ล้านบาร์เรล ตลอดมาจนถึงบัดนี้¹⁸ เพื่อบรรเทาความขาดแคลนเนื่องจากการลดการผลิตโดยประเทศโอเปคอื่น ๆ

นอกจากนี้การมีเงินทุนสำรองเป็นจำนวนมหาศาลอันสืบเนื่องมาจากสะสมรายได้จากการขายน้ำมันในอดีต บวกกับการที่มีพลเมืองน้อย (ข้อ 3 กับข้อ 4) ทำให้ซาอุดีอาระเบียรวยมาก อยู่ในวิสัยสมารถที่จะทำตัวเหมือนธนาคารให้สมาชิกกู้เงินได้ในยามจำเป็น เช่นสมาชิกโอเปคประเทศไหนต้องการเพิ่มรายได้จากการขายน้ำมัน แทนที่จะให้เขาใช้วิธีตัดราคาน้ำมันเพื่อตั้งลูกค้าจากประเทศโอเปคขึ้นให้มาซื้อน้ำมันของเขาซึ่งอันนี้อาจทำให้ประเทศโอเปคต่างฝ่ายต่างไม่ยอมเสียลูกค้า และเกิดการแข่งขันกันลดราคาน้ำมันกันอย่างกว้างขวาง สมาชิกผู้นั้นก็สามารถกู้ยืมเงินจากซาอุดีอาระเบียได้ และไม่ต้องการราคาน้ำมันเพื่อเพิ่มรายได้ ซาอุดีอาระเบียเคยทำอย่างนี้ครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. 1972 โดยให้อิรักกู้เงินจำนวนหนึ่ง หลังจากอิรักได้แสดงความจำนงว่าจะตัดราคาน้ำมันเพื่อเพิ่มยอดขายเพราะร้อนเงิน¹⁸ ทำนองเดียวกันถ้าสมมติลิเบียต้องการเพิ่มราคาน้ำมันในอัตราสูงกว่าที่ซาอุดีอาระเบียเห็นควรเพราะร้อนเงิน ซาอุดีอาระเบียก็เสนอเงินกู้ให้ลิเบียเปลี่ยนใจ หรือถ้าลิเบียถึงขั้นจะขึ้นราคา ซาอุดีอาระเบีย อาจเพิ่มปริมาณผลิตเพื่อท่วมตลาดทำให้การขึ้นราคาไม่ประสบผลสำเร็จก็ได้

แต่แต่ละชาอูคีอาเรเบียมีแค่ “อิทธิพล” ต่อประเทศโอเปกอื่นเท่านั้น มิได้มีอำนาจเหนือการตัดสินใจของประเทศโอเปกดังกล่าว เพราะแต่ละประเทศย่อมมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของตนและเป็นประเทศเอกราช สามารถยืนยันที่จะกระทำการสวนทางกับแนวที่ชาอูคีอาเรเบียต้องการให้กระทำก็เป็นได้ เช่น ในระยะปลายปี ค.ศ. 1979 ถึงต้นปี ค.ศ. 1980 ชาอูคีอาเรเบียไม่สามารถใช้วิธีดังกล่าวข้างต้นกดดันประเทศโอเปกอื่น ๆ มิให้ขึ้นราคาน้ำมันตามใจชอบได้เพราะประเทศโอเปกได้ใช้วิธีลดปริมาณการผลิตเพื่อพยายามลดล้างการผลิตในระดับสูงของชาอูคีอาเรเบีย ทำให้น้ำมันไม่ล้นตลาดมากพอที่จะยับยั้งการขึ้นราคาในช่วงนั้นได้

นอกจากนี้คำถามที่น่าถามก็คือชาอูคีอาเรเบีย จะต้องการผลิตในระดับสูงเพื่อช่วยประเทศผู้ใช้น้ำมันต่อไปอีกหรือไม่ มีเครื่องชี้หลายอย่างที่ชวนให้คิดว่าชาอูคีอาเรเบียไม่สมควรที่จะเป็นผู้ลดราคาน้ำมันไว้อีกต่อไป คือ

(1) การผลิตในปริมาณ 9.5 ล้านบาร์เรลต่อวันอยู่ในปัจจุบัน หรือแม้กระทั่งในปริมาณ 5.8 ล้านที่เป็น “ปริมาณสูงสุดอย่างเป็นทางการ” ก่อให้เกิดความตึงเครียดในสังคมชาอูคีอาเรเบียเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้นำย่อมต้องเป็นห่วงเป็นของธรรมา ความตึงเครียดนี้เกิดขึ้นเพราะกลุ่มอิทธิพลในประเทศส่วนใหญ่มีความปรารถนาที่จะอนุรักษ์น้ำมันอันเป็นทรัพยากรธรรมชาติอย่างเดียวของชาติไว้ทำประโยชน์ให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ ซึ่งยิ่งลดปริมาณผลิตเท่าใดก็ยิ่งทำให้มีน้ำมันใต้พื้นดินเหลือไว้ขายในระยะเวลาาวขึ้นเท่านั้น ประชาชนจึงไม่พอใจในนโยบายผลิตน้ำมันปัจจุบันของผู้นำที่สั่งให้ผลิตเกือบเต็มกำลังความสามารถ

ศาสตราจารย์คนหนึ่งชื่อ นายแอล ซากรี เป็นหัวหน้าแผนกวิชาวิศวกรรมเคมีของวิทยาลัยปีโตรเลียมและแร่ธาตุ ในชาอูคีอาเรเบีย ได้กล่าวในเดือนเมษายน 1980 ว่า ถ้าประเทศเขาผลิตน้ำมันเพียง 6.5—7 ล้านบาร์เรลต่อวัน ก็จะได้เงินตราต่างประเทศเพียงพอสำหรับการพัฒนาประเทศแล้ว คนมาจากชนชั้นกลางอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “น้ำมันเป็นสายเลือดของประเทศเรา ถ้าน้ำมันหมดไป เราก็จะไม่มีอะไร ถ้าเราลดปริมาณ

ผลิตลงไปครึ่งหนึ่งของปริมาณผลิตปัจจุบัน น้ำมันจะหล่อเลี้ยงเราได้นานขึ้นอีกสองเท่า¹⁴ ศาสตราจารย์แอล ซากรี ได้แสดงความไม่พอใจในผลตอบแทน ที่ซาอุดีอาระเบียได้รับจากการขายน้ำมัน “ถ้าจะให้เราผลิตเกินความจำเป็นของเรา สหรัฐฯ และประเทศอื่น ต้องตอบแทนเราโดยให้อะไรเราเป็นชิ้นเป็นอัน และทุกคนที่ผมคุยด้วย ก็มีความเห็นอย่างเดียวกับผม” และตัวรัฐมนตรี นายเช็ก ยามานี ก็ได้กล่าวว่า “เราได้สะสมเงินส่วนเกินไว้ จากการขายน้ำมัน มากพอแล้วเงินนี้เรานำไปลงทุนในประเทศตะวันตก และเราก็ขาดทุนเพราะอัตราผลตอบแทนที่ได้นั้นต่ำกว่าอัตราเงินเฟ้อ¹⁵

ถ้าแนวคิดอยากอนุรักษ์ทรัพยากรและไม่พอใจในผลตอบแทน ได้รับแพร่หลายมากขึ้นรัฐบาลคงต้องลดปริมาณผลิตลงเพื่อเอาใจประชาชน

(2) กลุ่มผู้นำซาอุดีอาระเบีย ได้เล็งเห็นว่าถ้าประเทศตนต้องลดการผลิตลงตามเสียงเรียกร้องของประชาชน ผลอาจทำให้น้ำมันขาดตลาด ราคาน้ำมันสูงขึ้น และอัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นในประเทศอุตสาหกรรมตะวันตก อันหลังนี้ย่อมทำให้เงินและทรัพย์สินของเขาในประเทศตะวันตกลดค่าลง ฉะนั้นเพื่อมิให้ภาวะเสียเปรียบอย่างนี้เกิดขึ้นในขณะที่ตนต้องลดปริมาณผลิตตามคำเรียกร้องของสังคม ผู้นำซาอุดีอาระเบีย จึงต้องการให้ประเทศผู้ผลิตน้ำมันอื่นเป็นฝ่ายรับภาระบ้าง คือผลิตในอัตราสูงแทนซาอุดีอาระเบีย เพื่อป้องกันมิให้น้ำมันขาดตลาด รัฐมนตรีกระทรวงการคลัง ซาอุดีอาระเบีย ได้พูดอย่างรำคาญ ๆ ว่า “ทำไมทุกคนจึงมาให้เราเพิ่มการผลิต เม็กซิโกก็มีน้ำมัน รัฐอาลาสก้าในสหรัฐฯ ก็มีน้ำมัน ในทะเลเหนือก็มีน้ำมัน ไปให้บริเวณเหล่านี้เพิ่มปริมาณการผลิตซิ”¹⁷

ยิ่งประเทศผู้ผลิตน้ำมันนอกโอเปก เพิ่มกำลังการผลิตมากขึ้นเท่าใดซาอุดีอาระเบียก็อาจลดปริมาณผลิตลงตามสัดส่วนเพื่อเป็นการผลัดกันให้ประเทศผู้ผลิตอื่น ๆ เหล่านี้ แยกภาระการตรึงราคาน้ำมันมากขึ้นและเป็นการโยนปัญหาอนุรักษ์ทรัพยากรไปให้ประเทศเหล่านี้ เช่นถ้ากำลังความสามารถของประเทศอังกฤษเพิ่มขึ้น 1 ล้านบาร์เรลต่อวัน ซาอุดีอาระเบียอาจลดปริมาณผลิตลง 1 ล้านเหมือนกันเพื่อบีบบังคับให้อังกฤษส่งน้ำมันออกในปริมาณนี้แทน

(3) ในปัจจุบัน ผู้นำชาวอูคีอาเวเบีย รู้ดีว่าการขึ้นราคาน้ำมันของประเทศตนและของประเทศโอเปกอื่น ๆ ไม่ได้เป็นสาเหตุเดียวที่ทำให้ราคาผลิตภัณฑ์น้ำมัน เช่น น้ำมันเบนซิน น้ำมันเตา ฯลฯ ในประเทศผู้ใช้น้ำมันเข้าสูงขึ้น ภาษีที่รัฐบาลประเทศเหล่านี้เก็บหลังการนำน้ำมันเข้า ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่มีน้ำหนักพอ ๆ กับการขึ้นราคาน้ำมันดิบของโอเปก

ดังนั้น เขาจึงไม่ถือว่าเขาเป็นตัวการที่ทำให้เกิดเงินเฟ้อในประเทศผู้ใช้น้ำมัน

ประเทศยุโรปตะวันตกมีการเก็บภาษีน้ำมันในอัตราเกือบ 100 เพอร์เซ็นต์ของราคาน้ำมันโอเปก เช่น ในปี 1979 ฝรั่งเศส เก็บภาษีน้ำมันในอัตรา 99.5 เพอร์เซ็นต์ของราคาน้ำมันดิบ สวิตเซอร์แลนด์ 77.6 เพอร์เซ็นต์ อิตาลี 96.5 เพอร์เซ็นต์ เดนมาร์ก 82.7 เพอร์เซ็นต์ และ เยอรมัน 53.9 เพอร์เซ็นต์ ของราคาน้ำมันดิบ²⁸

— น้ำมันดิบ	30	เพนซ์ (pence)
— ค่าเก็บสะสมก่อน และหลังจากกลั่น	3	„
— ค่าขนส่งจากปากท่อ ไปโรงกลั่นและไปร้าน ขายปลีก	3	„
— ค่ากลั่น	3	„
— กำไรบริษัทน้ำมัน	1	„
— ภาษีขาเข้า	30	„
— กำไรผู้ขายปลีก	5	„
— ภาษีการค้า 12.5%	9.4	„
— รวม	84.4	„

สำหรับรัฐบาลอังกฤษ ผู้เขียนเผชิญได้ข้อมูลเกี่ยวกับการแยกแยะปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังราคาน้ำมันอย่างค่อนข้างละเอียด สำหรับน้ำมันเบนซินพิเศษ 1 แก๊ส-ลอน ซึ่งในเดือนเมษายน ค.ศ. 1979 มีราคา 84.4 เพนซ์ อาจจำแนกได้ดังนี้¹⁹

จะเห็นได้ว่าในอังกฤษการเก็บภาษีน้ำมันทำอย่างไรไม่เบาเลยทีเดียว

ซาอุดีอาระเบีย จึงเห็นว่าถ้าตนลดปริมาณผลิตทำให้ราคาน้ำมันดิบสูงขึ้น และถ้าประเทศตะวันตกไม่ต้องการให้ราคาผลิตภัณฑ์น้ำมันสูงขึ้น ก็น่าจะเป็นฝ่ายรับภาระเป็นผู้จัดการราคาน้ำมันบ้างโดยประเทศตะวันตกลดอัตราภาษีน้ำมันลง เรื่องอะไรจะให้ซาอุดีอาระเบีย ผลิตในอัตราสูงทำให้ทรัพยากรของตนหมดเร็ว ในขณะที่รัฐบาลประเทศตะวันตกไม่ต้องทำอะไรเลยและรีตภาษีน้ำมันจากผู้บริโภคในอัตราเก่าอย่างสบาย

สรุปแล้วผลประโยชน์ของซาอุดีอาระเบีย อยู่ตรงการที่ราคาน้ำมันดิบอยู่ในระดับพอดี ๆ แต่เขาไม่ต้องการเป็นผู้แบกภาระที่จะให้เกิดภาวะเช่นนี้ตลอดไป เพราะมันหมายความว่าเขาคงผลิตในอัตราสูง เขาต้องการกระจายความรับผิดชอบไปยังประเทศผู้ผลิตอื่น ๆ ไปยังประเทศผู้บริโภคน้ำมัน ในอนาคตซาอุดีอาระเบีย คงจะหาทางปลดเปลื้องบทบาท "ผู้ดูแลราคาน้ำมันดิบ" ที่ตนเฝ้าระอาอยู่อย่างแน่นอน

ที่กล่าวมาแล้วเป็นการพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่คำนวณระดับราคาน้ำมันไว้และที่อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับราคา ต่อไปนี้จะกล่าวถึงปัจจัยที่สืบเนื่องมาจากลักษณะพิเศษของอุตสาหกรรมน้ำมัน

4. ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ประเทศโอเปกขึ้นราคาน้ำมันตามใจชอบได้

ทำไมประเทศกลุ่มโอเปกสามารถรักษาระดับน้ำมันให้สูงอยู่ได้และทำไมถึงสามารถปรับราคาให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ ได้ สาเหตุน่าจะเป็นเพราะว่า

(1) สำหรับน้ำมัน ความยืดหยุ่นในความต้องการซื้อต่อราคาสินค้าต่ำมาก (price elasticity of demand) ในระหว่างปี 1968—1973 ความต้องการซื้อน้ำมันดิบใน

โลกสูงขึ้นโดยเฉลี่ยปีละ 7.5 เปอร์เซ็นต์ ในระหว่างเดือนตุลาคม 1973 ถึงเดือน มกราคม 1974 รากาน้ำมันดิบได้เพิ่มขึ้น 444 เปอร์เซ็นต์ แต่ความต้องการซื้อน้ำมันดิบของประเทศค่ายประชาธิปไตยในปี 1974 ไม่นับ สหภาพโซเวียต จีน และยุโรปตะวันออก ลดลงประมาณ 1 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น²⁰ ถ้าดูในช่วง 1973—1978 ซึ่งเป็นช่วงที่รากาน้ำมันสูงขึ้นมาก ปรากฏว่า ปริมาณการผลิตซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดของปริมาณการบริโภคไม่ได้ลดลงเลย

ตาราง 4 ปริมาณการผลิตน้ำมันของโลก²¹
(หน่วยคือ 000 บาร์เรล)

ปี	จำนวน
1973	21189940
1974	21227691
1975	20174203
1976	21831187
1977	22671992
1978	22890208

ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าน้ำมันเป็นสินค้าจำเป็นโดยจะหาพลังงานอย่างอื่นมาทดแทนยาก

(2) ลักษณะของน้ำมันดิบอำนวยความสะดวกให้การดำเนินนโยบายแบบตั้งสมาคมผู้ผลิต (cartel) เป็นอย่างมาก น้ำมันดิบไม่มีข้อเสียเปรียบเหมือนสินค้าอื่นประเภทอื่น ๆ เช่น ข้าว ข้าวสาลี กล้วยหอม เป็นต้น ข้าวสาลีเมื่อปลูกแล้วก็ต้องเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวแล้วก็ต้องหาที่เก็บสต็อกไว้ และเก็บไว้ก็ไม่ได้นาน ต้องรีบขาย มิฉะนั้นอาจถูกแมลงลงกินทำให้เสียหายทำให้มูลค่าของข้าวสาลีลดลง เช่นเดียวกับผลไม้หรือผัก ถ้าเก็บไว้นานก็จะเน่าเสีย ตรงกันข้ามกับน้ำมันซึ่งไม่บูดไม่เน่าเสีย เก็บไว้ในสต็อกได้นาน ไม่ต้องรีบขาย ความจำเป็นต้องรีบขายสินค้าก่อนเน่าเสียทำให้การพุงราคาเป็นไปอย่างยากลำบาก เพราะในเมื่อจะเสียก็มักต้องลดราคาลงเพื่อขายให้หมด

นอกจากนี้ น้ำมันจะเก็บไว้ในสต็อกได้นานและสามารถปล่อยเข้าตลาดทีละน้อยแล้ว เทคนิคของการผลิตน้ำมันดิบยังสะดวก ทำให้ผู้ผลิตสามารถควบคุมปริมาณการผลิตให้มีสต็อกคงค้างอยู่โดยง่าย น้ำมันที่ขุดขึ้นมาจากใต้ดินนั้นขึ้นมาตามท่อ ในบางกรณีมันพุ่งขึ้นมาเองโดยไม่ต้องใช้เครื่องสูบ ผู้ผลิตเพียงแค่เปิดมีตวาว (valve) ที่ปากท่อให้ได้ปริมาณตามที่ต้องการใส่เข้าตลาด ฉะนั้นในการผลิตน้ำมัน ปัญหาปริมาณสินค้าพอกพูนขึ้นเรื่อยๆ ในคลังสะสมจึงไม่เกิดขึ้นซึ่งทำให้ไม่ต้องลดราคาเพื่อกำจัดสต็อกคงค้างของสินค้าอื่น

(3) เทคนิคในการผลิตน้ำมันเป็นแบบใช้แรงงานเป็นจำนวนน้อย และใช้แรงงานประเภทช่างฝีมือ วิศวกร ผู้บริหาร วิชาชีพเฉพาะเป็นส่วนใหญ่ ตรงกันข้ามกับอุตสาหกรรมทำเหมืองแร่หรือการเกษตรซึ่งเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก ถ้ารัฐบาลจะลดปริมาณการผลิตน้ำมันดิบลงและปลดปล่อยคนงานออกก็ไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องการเดินขบวนและปฏิกิริยาต่อต้านของคนงานเพราะคนที่ถูกกระทบกระเทือนและเสียผลประโยชน์มีจำนวนน้อย แต่ถ้าจะลดปริมาณการผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานมากเพื่อพยุงราคาขายอาจเกิดปัญหาคนงานต่อต้าน

(4) สินค้าที่ใช้ทดแทนน้ำมันได้มีอยู่ไม่กี่อย่าง ถ่านหินและก๊าซธรรมชาติ ซึ่งเป็นสินค้าทดแทนน้ำมันที่สำคัญ ในปัจจุบันยังมีการใช้น้อย แต่ในระยะยาวช่องทางของสินค้าสองอย่างนี้ดีมาก อาจใช้แทนน้ำมันในการผลิตความร้อน ผลิตรกระแสไฟฟ้า และในการอุตสาหกรรมได้เช่นเดียวกับพลังงานจากกระแสน้ำกับพลังงานนิวเคลียร์ ซึ่งใช้ผลิตไฟฟ้าแทนน้ำมันได้ แต่ในปัจจุบันยังใช้น้อยอยู่เช่นเดียวกัน

ที่ยังไม่สามารถหาพลังงานอื่นใดมาใช้แทนน้ำมันได้ ก็คือ ในการขับเคลื่อนเครื่องยนต์ที่ใช้ระบบการเผาไหม้ภายใน เช่น เครื่องบินและรถยนต์ จริงอยู่อาจใช้ก๊าซธรรมชาติจุดเผาไหม้แทนน้ำมันได้ แต่มีปัญหาเรื่องความปลอดภัยซึ่งยังแก้ไม่ตกในปัจจุบัน ใครบ้างที่จะกล้าขึ้นเครื่องบินโดยสารไอพ่นที่ใช้ก๊าซเป็นเชื้อเพลิง

(5) ผู้ผลิตน้ำมันรายสำคัญในองค์การโอเปคเป็นคณนับถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน มีประวัติศาสตร์คล้าย ๆ กัน คือ ถูกประเทศยุโรปตะวันตกยึดเอาเป็นเมืองขึ้น

ถูกขู่ครีตเหมือนกัน จึงมีความผูกพันทางจิตใจ ซึ่งเข้ากันได้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้
ง่ายในการตั้งแนวร่วมทางเศรษฐกิจ ถึงแม้ว่าจะมีการขัดแย้งกันบ้าง แต่ก็เป็นเสมือน
การทะเลาะกันในครอบครัว ส่วนประเทศโอเปกที่ไม่ได้เป็นอาหารบ่มเท่าที่ผ่านมาก็ค่อยมี
เสียงเท่าไร เขาขึ้นราคากันตัวกันไปด้วย เรื่องอะไรจะไปขัด

(6) ประเทศโอเปกมั่นใจว่า ในกรณีที่ประเทศผู้ซื้อได้ตอบด้วยการหยุด
ซื้อน้ำมันโอเปก ประเทศโอเปกก็สามารถอยู่รอดได้นานกว่า เพราะสะสมทรัพย์สินสมบัติไว้
มาก มีกำลังซื้อสินค้าเข้าไปได้อีกนาน ในทางตรงกันข้ามประเทศผู้ซื้อไม่สามารถทนอยู่
ได้นานถ้าไม่ได้น้ำมันจากโอเปก เพราะการผลิตน้ำมันในประเทศนอกองค์การโอเปก
ไม่สามารถสนองความต้องการทั้งหมดของประเทศผู้ซื้อได้ การกินอยู่อย่างดีของประชาชน
ในประเทศผู้ซื้ออาจต้องหยุดชะงักไปเหมือนกัน นอกจากนี้ ประเทศโอเปกมีประเทศคู่
ค้า อื่นที่พร้อมจะสนองความต้องการทุกประเภทของโอเปก คือ กลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์
ซึ่งต้องการจะแผ่ขยายอิทธิพลทางการเมืองมายังโลกที่สาม และต้องการหาตลาดระบาย
สินค้าของตนอยู่แล้ว ในกรณีที่ประเทศตะวันตกแข็งกร้าวต่อโอเปก ประเทศกลุ่มคอม-
มิวนิสต์คงต้องหาทางเข้ามาเสนอขายสินค้าต่างๆ แทนที่ประเทศตะวันตกอย่างแน่นอน
อันเป็นสิ่งที่ประเทศตะวันตกไม่พึงประสงค์

กล่าวง่าย ๆ ในปัจจุบันประเทศโอเปกมีอำนาจการต่อรองสูง และมีทางเลือก
มากเมื่อเทียบกับประเทศตะวันตก

5. ผลกระทบของประเทศผู้ผลิตน้ำมันที่ไม่ได้เป็นสมาชิกโอเปก

การรักษาระดับราคาน้ำมันให้สูงเอาไว้ โดยโอเปกจะไม่ประสบผลสำเร็จถ้า
ประเทศผู้ผลิตน้ำมันนอกโอเปก ดำเนินนโยบายริบเพิ่มปริมาณการผลิตและตัดราคาขาย
เพื่อแย่งลูกค้าจากโอเปก ดังนั้นปัญหาหนึ่งก็คือ ประเทศดังกล่าวมีนโยบายอย่างไร

ความจริงวิกฤตการณ์น้ำมันในปี ค.ศ. 1973-1974 ได้กระตุ้นให้ประเทศผู้-
ผลิตน้ำมันนอกโอเปกขยายการผลิตและเพิ่มปริมาณการส่งออกพอสมควร ในปี ค.ศ. 1973

น้ำมันที่ผลิตในโลกเสริมมาจากประเทศกลุ่มโอเปกเสีย 65% แต่ในปี ค.ศ. 1978 สัดส่วนที่ผลิตในประเทศกลุ่มโอเปกตกลงเหลือ 62%²² แหล่งผลิตน้ำมันนอกโอเปกที่เพิ่มการผลิตในอัตราสูงได้แก่รัฐอลาสกา ทะเลเหนือ เม็กซิโก และจีน ที่เพิ่มขึ้นไม่มากได้แก่ในสหรัฐฯ และยุโรปตะวันตก ปริมาณการผลิตในบริเวณทั้งหมดที่กล่าวมาในปี ค.ศ. 1978 เพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 1977 ประมาณ 8%²³ มีหลายประเทศนอกโอเปกที่มีปริมาณการผลิตอยู่ในระดับเดียวกับประเทศโอเปก เช่นในปี ค.ศ. 1978 เม็กซิโกผลิตน้ำมัน 465 ล้านบาร์เรล อังกฤษผลิตได้ 395 ล้านบาร์เรล ในขณะที่อิตาลีและอินโดนีเซียซึ่งเป็นสมาชิกโอเปกผลิตในปีเดียวกันได้ 448 ล้านบาร์เรล และ 597 ล้านบาร์เรล ตามลำดับ²⁴ แต่การบริโภคของประเทศนอกโอเปกอยู่ในระดับสูงกว่าการบริโภคภายในของประเทศสมาชิกโอเปก เพราะฉะนั้นประเทศนอกโอเปกจึงส่งน้ำมันออกในปริมาณที่ต่ำกว่าประเทศโอเปก

แต่เป็นการยากที่จะให้ประเทศนอกโอเปกรับขยายกำลังการผลิตน้ำมันเพื่อนำมาขายแข่งกับน้ำมันโอเปก สำหรับสินค้าทั่วไปเวลาราคาสูงขึ้น จะมีการเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้าใหม่โดยผู้ผลิตหน้าใหม่เพื่อหวังผลกำไร ที่ระยะเวลาตั้งแต่ขั้นตัดสินใจจะผลิตจนกระทั่งขึ้นลงมือทำการผลิตนั้น สำหรับสินค้าบางชนิดอาจยาวนานมาก น้ำมันเป็นสินค้าชนิดที่ระยะเวลาก่อนผลิตยาวนานมาก เพราะในอุตสาหกรรมน้ำมันกิจกรรมขั้นเตรียมการผลิตนั้นยุ่งยาก และมีความไม่แน่นอนสูง เช่น การสำรวจน้ำมัน การสร้างแท่นผลิต การวางท่อขนส่งน้ำมัน การวางเค้าโครงสนับสนุนการผลิต เช่น ถนนท่าเรือ ฯลฯ สำหรับลำเลียงน้ำมันล้วนแต่กินเวลานานทั้งสิ้น โดยเฉพาะขั้นการสำรวจอาจใช้เวลาเป็นปีกว่าจะพบหรืออาจไม่พบเลยก็ได้ ต้องไปหาที่สำรวจใหม่ บางทีก็มีอุปสรรคทางกรรมเมืองเป็นตัวขัดขวาง ยกตัวอย่างเช่น การวางท่อขนถ่ายน้ำมันจากแหล่งน้ำมันของรัฐอลาสก้าผ่านคานาดามายังสหรัฐฯ นั้นได้ประสบกับการขัดขวางจากกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดความล่าช้าในการวางท่อ สร้างไม่สำเร็จเสียที่รัฐบาลสหรัฐฯ เพิ่งจะมาเริ่มตัดสินใจเร่งรัดการก่อสร้างโดยไม่ฟังเสียงกลุ่มอนุรักษ์หลังจากที่วิกฤติการณ์น้ำมันในปี ค.ศ. 1973—1974 ได้ทำให้คนอเมริกันกระตือรือร้นที่จะนำ

น้ำมันจากในประเทศตัวเองมาใช้มากขึ้นและพึ่งน้ำมันจากตะวันออกกลางน้อยลง แต่ผลก็คือทำให้น้ำมันจากรัฐออสกาเข้าสู่ตลาดช้ากว่าที่ควร

แต่ปัญหาสำคัญสำหรับน้ำมันจากแหล่งนอกโอเปคก็คือ รัฐบาลของประเทศผู้ผลิตน้ำมันนอกโอเปคจะตั้งราคาน้ำมันตามราคาของโอเปคหรือไม่ ถ้าตอบเท่าที่ผ่านมา เขาได้ขึ้นราคาตามโอเปคอย่างใกล้ชิด บางคนเรียกประเทศผู้ผลิตน้ำมันนอกโอเปคว่า "สมาชิกโดยพฤตินัยของโอเปค" (de facto OPEC members) ประเทศผู้ส่งน้ำมันออกที่ไม่ได้เป็นสมาชิกโอเปคที่น่าเกรงขามในแง่ที่ว่า มีน้ำหนักพอที่จะมีอิทธิพลต่อราคาน้ำมันในตลาดโลกบ้างไม่มากนักน้อย มีดังต่อไปนี้คือ คานาดา เม็กซิโก อาร์เจนตินา ออสเตรเลีย โอมาน สหราชอาณาจักร นอร์เวย์ และจีน ส่วนสหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตนั้นผลิตน้ำมันมากจริง มากกว่าชาติอาหรับเสียอีก แต่บริโกลภายในประเทศมากจนไม่เหลือที่จะส่งออก ลองพิจารณานโยบายน้ำมันของประเทศในกลุ่มนี้สัก 4 ประเทศ

(1) นอร์เวย์ มีปริมาณน้ำมันสำรองพิสูจน์แล้วในทะเลบริเวณไหล่ทวีปประมาณ 10,000 ล้านบาร์เรล ปริมาณการผลิตในปี 1978 ประมาณ 130 ล้านบาร์เรล ซึ่งต่ำกว่ากาค่าเล็กน้อย กาค่าผลิตในปีเดียวกันได้ 175 ล้านบาร์เรล²⁶ รัฐบาลนอร์เวย์ได้ส่งคนของตนเข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ ของโอเปคในฐานะผู้สังเกตการณ์ และในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1974 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศนอร์เวย์ นายนุต ไฟรเตินลุนด์ (Knut Frydenlund) ได้กล่าวว่าถึงแม้นอร์เวย์จะเป็นส่วนหนึ่งของโลกอุตสาหกรรมตะวันตกอย่างแยกตัวออกไม่ได้ แต่ "ผลประโยชน์ของเราก็ตรงกับผลประโยชน์ของประเทศผู้ผลิตน้ำมันรายอื่น"²⁶ เมื่อตอนที่สหรัฐฯ เรียกร้องในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1974 ให้ประเทศผู้ใช้น้ำมันรวมตัวกันเป็นสมาชิกทบวงพลังงาน (International Energy Agency) ระหว่างประเทศเพื่อต่อรองกับโอเปคและเพื่อหาทางจำกัดการใช้ น้ำมัน นอร์เวย์ซึ่งได้รับเชิญให้เข้าเป็นสมาชิกก็ได้ปฏิเสธไม่ขอร่วมด้วย นายไฟรเตินลุนด์ ให้เหตุผลของการไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกทบวงนี้ว่า "สำหรับนอร์เวย์นั้นไม่เหมือนกับประเทศอื่น เพราะกำลังจะเป็นประเทศผู้ส่งเข้า"²⁷ นอกจากนี้ นอร์เวย์ยังมีนโยบายอนุรักษ์น้ำมันไม่ต้องการรีบเร่งสูบ

น้ำมันชั้นมาชาย และเลือกที่จะผลิตแต่น้อย แต่ขายในราคาใกล้เคียงกับโอเปค หลังจากที่ได้มีการค้นพบน้ำมันเป็นครั้งแรกในนอร์เวย์เมื่อ 10 ปีมาแล้ว นอร์เวย์มีสนามน้ำมันที่เปิดการผลิตน้ำมันอยู่เพียงสนามเดียว ชื่อสนามเอโกฟิสต์ (EKOFISK) และผลิตได้ในปริมาณ 363,000 บาร์เรลต่อวันในปี ค.ศ. 1978⁸⁸ นอร์เวย์มีแผนการที่จะเพิ่มปริมาณการผลิตเป็น 1 ล้านบาร์เรลต่อวันในปี ค.ศ. 1983⁸⁹ แต่พอลถึงตอนนั้นความต้องการน้ำมันภายในประเทศคงทำให้ไม่เหลือมากนักสำหรับส่งออก ในปี ค.ศ. 1978 นอร์เวย์บริโภคน้ำมันประมาณ 150,000 บาร์เรลต่อวัน⁹⁰

(2) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีความสามารถที่จะเป็นประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญในอนาคต อุตสาหกรรมน้ำมันของจีนได้ขยายตัวมากในระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น 20 เปอร์เซ็นต์ ทุกปี ทำให้จีนเปลี่ยนจากฐานะผู้ส่งน้ำมันเข้าก่อนปี ค.ศ. 1960 มาเป็นผู้ส่งน้ำมันออกในปัจจุบัน คาดกันว่าจีนมีปริมาณน้ำมันสำรองมากกว่า 70,000 ล้านบาร์เรลและคาดกันว่าจีนจะผลิตน้ำมันได้ 2190 — 2555 ล้านบาร์เรลต่อปี ในปี ค.ศ. 1985⁹¹ ความต้องการน้ำมันภายในจีนคงเติบโตไม่มากนัก เพราะนโยบายของรัฐเน้นการประหยัดน้ำมัน ฉะนั้นคงจะช่วยส่งน้ำมันออกขายในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้จริงก็จะทำให้เกิดความไร้เสถียรภาพในปริมาณน้ำมันที่ออกสู่ตลาดและราคา อย่างไรก็ตามในอดีตจีนก็ได้ขึ้นราคาน้ำมันดิบไปเรื่อยๆ จากบาร์เรลละ 3.14 ดอลลาร์ ในปี ค.ศ. 1973 เป็นบาร์เรลละ 8.60 ดอลลาร์ ในปี ค.ศ. 1974 ซึ่งต่ำกว่าราคาของน้ำมันโอเปคในขณะนั้นประมาณ 3 ดอลลาร์ จีนได้สนับสนุนการขึ้นราคาน้ำมันของโอเปคอย่างเปิดเผย ผู้แทนของจีนได้แถลงในสหประชาชาติว่า การขึ้นราคาของโอเปค “เป็นการกระทำที่ชี้ช่องทางที่ดีให้กับโลกที่สามในการรณรงค์คัดค้านการปล้นและขูดรีดโดยจักรวรรดินิยม”⁹²

(3) ประเทศแคนาดา ก็ได้แสดงท่าทีว่าต้องการจะอนุรักษ์น้ำมันที่มีอยู่ไว้โดยดำเนินมาตรการจำกัดปริมาณการผลิต ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1974 กานาดาได้ประกาศลดปริมาณน้ำมันที่ส่งออกไปยังสหรัฐฯ ลง 100,000 บาร์เรลต่อวันเริ่มตั้งแต่

วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1975 และแนวโน้มของการส่งน้ำมันไปยังสหรัฐฯ เป็นไปในทางลดลง³⁵ นอกจากนี้คานาดาได้ขึ้นน้ำมันดิบให้ราคาอยู่ในระดับใกล้เคียงกับของโอเปกอยู่เสมอ เช่นในปี ค.ศ. 1977 ราคาน้ำมันดิบของคานาดาบาร์เรลละ 12.10 เหรียญ ใกล้เคียงกับราคาน้ำมันของซาอุดีอาระเบียประเภทเบา ซึ่งตอนนั้นมีราคา 12.90 เหรียญ ต่อบาร์เรล³⁴

(4) ประเทศเม็กซิโก ในระยะหลัง ๆ หนึ่งวงการผู้ศึกษากิจการน้ำมันถือว่าเป็นประเทศผู้ส่งออกรายสำคัญไม่น้อยไปกว่าประเทศโอเปก คาดกันว่าปริมาณน้ำมันสำรองพิสูจน์แล้วของเม็กซิโกมีประมาณ 28,000,000,000 บาร์เรล มากกว่าของเวเนซุเอลา (18,000,000,000 บาร์เรล) และน้อยกว่าของสหรัฐฯ เล็กน้อย (29,000,000,000 บาร์เรล) เชื่อกันว่าปริมาณน้ำมันสำรองที่มีจริง ๆ ในเม็กซิโกมีประมาณ 60—100,000,000,000 บาร์เรล ซึ่งถ้าสามารถพบได้ก็จะทำให้เม็กซิโกกลายเป็นประเทศผู้ผลิตน้ำมันที่มีฐานะเท่ากับอิหร่าน (มีน้ำมันสำรองพิสูจน์แล้ว 62,000,000,000 บาร์เรล) และคูเวต (มีน้ำมันสำรองพิสูจน์แล้ว 67,000,000,000 บาร์เรล)³⁵ แต่ปัญหาก็คือผู้อำนวยการองค์การน้ำมันของรัฐเม็กซิโกหรือเพเมกซ์ (PEMEX) โต้กลับว่า “เม็กซิโกจะขึ้นราคาน้ำมันโดยอัตโนมัติถ้ามีการตัดสินใจ โดยกลุ่มประเทศโอเปกที่จะขึ้นราคาน้ำมันของเขา ถึงแม้ว่าเม็กซิโกไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การโอเปก”³⁶

ในการขึ้นราคาน้ำมันของโอเปกเมื่อเดือน พฤษภาคม ปี 1980 ประเทศนอกโอเปกก็ได้ขึ้นราคาน้ำมันของตนเหมือนกัน กล่าวคือ

- จีน วันที่ 16 พฤษภาคม ขึ้น 1.50 เหรียญ เป็น 34.625 เหรียญ^{36ก}
- บรูไน (BRUNEI) ซึ่งเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ขึ้น 2 เหรียญ เป็น 35.40 เหรียญ^{36ข}
- เม็กซิโก วันที่ 15 พฤษภาคม ขึ้น 1.50 เหรียญ เป็น 33.50 เหรียญ ในตอนนั้นน้ำมันของซาอุดีอาระเบีย ราคา 28 เหรียญ^{36ค}
- นอร์เวย์ บอกว่าจะขึ้นเป็น 40 เหรียญในฤดูร้อนปี 1980 นี้^{36ง}
- อังกฤษ วันที่ 20 พฤษภาคม ขึ้น 2 เหรียญ เป็น 36 เหรียญ³⁷

เพราะฉะนั้นความคิดที่ว่าราคาน้ำมันสูงๆ ในตลาดโลกจะกระตุ้นให้มีการผลิตน้ำมันเพิ่มขึ้นในประเทศที่มีน้ำมันนอกโอเปกจนทำให้เกิดภาวะที่ราคาน้ำมันต้องลดในที่สุดคงจะไม่ถูกต้องนัก ประเทศผู้ส่งออกนอกโอเปกมีผลประโยชน์อยู่กับการที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกอยู่ในระดับสูงอยู่อย่างนี้ ถึงแม้จะพัฒนากำลังการผลิตให้ผลิตได้ในระดับสูง แต่เขาก็คงคอยควบคุมมิให้น้ำมันเข้าสู่ตลาดมากเกินไปจนล้นตลาดโดยการลดปริมาณการผลิตเหมือนอย่างที่ว่าโอเปกทำอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามพอหวังได้ว่าประเทศผู้ผลิตน้ำมันนอกโอเปก จะช่วยประคับประคองมิให้น้ำมันขาดตลาด ถึงแม้ว่าอาจจะขายในราคาแพง เพราะประเทศอย่าง เช่น นอร์เวย์ อังกฤษ คานาดา เม็กซิโก อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลที่เข้าข้างหรือเห็นอกเห็นใจค่านิยมและวัฒนธรรมของโลกตะวันตก และมีผลประโยชน์อยู่ในความอยู่รอดของระบบเศรษฐกิจแบบนายทุนของประเทศตะวันตก ซึ่งเป็นลูกค้ารายใหญ่ของประเทศพวกนี้ เพราะฉะนั้นถ้าเมื่อมีการใช้น้ำมันเป็นอาวุธทางการเมืองโดยประเทศโอเปก เช่น ลดปริมาณการผลิตเพื่อบีบให้โลกตะวันตกทำอย่างไรอย่างนี้ประเทศเหล่านี้คงจะเข้ามาช่วยส่งน้ำมันเข้าสู่ตลาดเป็นการทดแทนน้ำมันที่โอเปกขาดหายไปเท่าที่อยู่ในวิสัยความสามารถที่จะทำได้เพื่อป้องกันมิให้การทำงานของเศรษฐกิจโลกต้องหยุดชะงักลง

อีกข้อหนึ่งซึ่งอธิบายว่าการที่น้ำมันจากประเทศผู้ผลิตนอกโอเปกมีราคาแพงเท่าๆ กับน้ำมันจากโอเปกก็คือ ต้นทุนการผลิตน้ำมันแพงกว่าต้นทุนการผลิตน้ำมันในประเทศโอเปกส่วนใหญ่

การค้นหาและผลิตน้ำมันจากแหล่งน้ำมันใหม่ๆ นอกโอเปก จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่นในการแสวงหาและขุดน้ำมันจากรัฐอลาสก้าในสหรัฐฯ พื้นที่ของรัฐนี้เป็นภูเขาเสียส่วนใหญ่ ไม่เป็นทะเลทรายเหมือนซาอุดีอาระเบีย อากาศก็หนาว การเดินทางก็ลำบาก ล้วนแต่เป็นอุปสรรคในการแสวงหาน้ำมันและติดตั้งแท่นผลิตทั้งนั้น นอกจากนี้การลำเลียงน้ำมันก็ต้องทำโดยใช้ท่อน้ำมันวางจากอลาสก้าผ่านภูมิประเทศเป็นภูเขาลำเนาไพรของประเทศคานาดา กว่าจะมาถึงแผ่นดินใหญ่ในสหรัฐฯ ก็ต้องเสียเงินค่าก่อสร้างเป็นจำนวนมาก และการต้องวางท่อน้ำมันอันแพ่งนี้ผ่านพื้นที่

ของแคนาดาซึ่งหมายความว่า ฐานะของท่อน้ำมันนี้ไปผูกพันอยู่กับความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างแคนาดากับสหรัฐฯ ซึ่งถึงแม้ในปัจจุบันสองประเทศนี้เป็นพันธมิตรกัน แต่ความไม่แน่นอนในอนาคตย่อมมีอยู่ ฉะนั้นบริษัทที่ลงทุนไปเพื่อน้ำมันจากอลาสก้ามาขายก็ย่อมมีมูลค่าเสี่ยงค่าลำบากเข้าไปในราคาน้ำมันด้วย น้ำมันจากทะเลเหนือก็มีปัญหาต้นทุนแพงเหมือนกันเพราะคลื่นแรง และพื้นที่ทะเลซึ่งจะต้องเจาะเพื่อหาน้ำมันอยู่ลึกใต้ผิวน้ำมาก ทำให้การหาและผลิตน้ำมันต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง อีกตัวอย่างหนึ่ง กรณีน้ำมันในเขตขั้วโลกเหนือของประเทศแคนาดา ได้มีการคาดคะเนกันว่าในบริเวณนี้มีน้ำมันสำรองประมาณ 72,000 ล้านบาร์เรล แต่ลักษณะของพื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตน้ำมันมาก อุณหภูมิหนาวจัด ลมแรง มีเกาะน้ำแข็งหนาๆ ปกคลุมทะเลตลอดทั้งปี ถ้าจะพัฒนาแหล่งน้ำมันขึ้นมาเป็นสนามผลิตน้ำมันก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายมหาศาล การลำเลียงน้ำมันออกมาจากแหล่งเสียเงินมาก เพราะต้องใช้เรือบรรทุกน้ำมันที่วิ่งฝ่าผืนน้ำแข็งหนาๆ ได้ ซึ่งหมายความว่าต้องสร้างเรือบรรทุกน้ำมันสำหรับภาวะอย่างนี้โดยเฉพาะ

อีกปัญหาหนึ่งคือ รัฐบาลและธุรกิจที่กำลังกีดกันหาพลังงานทดแทนน้ำมันในประเทศผู้นำน้ำมันเข้าอย่างเร่งรีบในปัจจุบัน ล้วนแต่มีผลประโยชน์อยู่กับการที่ราคาน้ำมันดิบแขวนอยู่ในระดับสูงทั้งนั้น ตัวอย่างผิวเผินนี้อาจเป็นเรื่องไม่น่าเชื่อแต่สิ่งที่พวกนี้กลัวที่สุดคือ การที่โอเปกอาจลดราคาน้ำมันลงอย่างฮวบฮาบ ซึ่งโอเปกอยู่ในฐานะที่จะทำได้เพราะต้นทุนการผลิตต่ำกว่า 1 เหรียญและบัตินี้ได้ตั้งอำนาจควบคุมการตั้งราคาจากบริษัทข้ามชาติตะวันตกเรียบร้อยแล้ว สาเหตุที่โอเปกอาจลดราคาก็เพื่อกลั่นแกล้งผู้ลงทุนในพลังงานทดแทนน้ำมันไว้ไม่ให้ไปใช้พลังงานชนิดอื่น และถ้าราคาน้ำมันเกิดลดต่ำลงกว่าต้นทุนการผลิตพลังงานทดแทน นักลงทุนเหล่านั้นก็จะประสบความขาดทุนอย่างย่อยยับ เพราะขายพลังงานทดแทนไม่ออก

เพราะฉะนั้นนักลงทุนในพลังงานอื่นจึงมีความไม่มั่นใจมากในอนาคตของราคาน้ำมันและได้เรียกร้องให้รัฐบาลของเขาทางประกันราคาน้ำมันขั้นต่ำ (floor price) ให้อยู่ในระดับสูงกว่าต้นทุนการผลิตพลังงานอื่น เพื่อประกันว่าถ้าลงทุนไปแล้วจะมีทางขายสินค้าจนคุ้มทุนและได้กำไรบ้าง ซึ่งรัฐบาลในประเทศผู้นำน้ำมันเข้าก็กำลังทำอยู่ แต่

ผู้ที่กุมชะตาของนักลงทุนในพลังงานอื่นในที่สุดก็ต้องเป็นประเทศกลุ่มโอเปกผู้ซึ่งสามารถทำลายโครงการประกันราคาขั้นต่ำของน้ำมันอย่างง่ายมาก

สรุปแล้วกลายเป็นว่ายิ่งการลงทุนในพลังงานอื่นดำเนินคืบหน้าไปเท่าใดก็ยิ่งมีการวิ่งเต้นโดยผู้ผลิตพลังงานอื่นที่จะจูนเจือราคาน้ำมันให้อยู่ในระดับสูงมากขึ้นเท่านั้น เพราะผลประโยชน์ของเขาหรือความสำเร็จในการขายสินค้าของเขาขึ้นอยู่กับว่ามีภาวะราคาน้ำมันแพงต่อไป

ตารางข้างล่างนี้แสดงให้เห็นถึงต้นทุนการผลิตน้ำมันดิบและพลังงานชนิดต่าง ๆ⁸⁷

ตาราง 5 ต้นทุนการผลิตพลังงานชนิดต่าง ๆ

ประเภทของพลังงาน	ต้นทุนการผลิตต่อหนึ่งบาร์เรล (เป็นเงินดอลลาร์ในราคาของปี ค.ศ. 1979)
— ถ่านหิน (ในสหรัฐ)	3— 4
— ถ่านหิน (ในยุโรปตะวันตก)	8—14
— น้ำมัน (ในตะวันออกกลาง)	0.25— 1
— น้ำมัน (ในทะเลเหนือ)	7—12
— น้ำมันและก๊าซเหลวจากทรายน้ำมัน (oil sands)	15—25
— น้ำมันก๊าซเหลวจากหินน้ำมัน (shale)	15— 35
— ก๊าซธรรมชาติจากถ่านหิน (ในสหรัฐ)	23— 35
— น้ำมันจากแสงอาทิตย์	50—130+
— น้ำมันและก๊าซเหลวจากถ่าน (ในสหรัฐ)	30— 37+
— เชื้อเพลิงจากพืชผล (crops grown for fuel)	30— 60

ผู้ซึ่งลงทุนในพลังงานทดแทนส่วนใหญ่ได้แก่ บริษัทน้ำมันข้ามชาติผู้ทรงอิทธิพลนั่นเอง แนนอนที่สุกบริษัทข้ามชาติเหล่านี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ็ดบริษัทยักษ์ใหญ่อำนาจและอิทธิพลสำหรับปกป้องผลประโยชน์ของตนมากกว่าหลายรัฐในโลกเสียอีก และมีกงหาทางไม่ให้ราคาน้ำมันลดลง

เชิงอรรถ

1. อ้างถึงใน Z. Mikdashi "The OPEC Process" R. Vernon (ed) *The Oil Crisis* (New York: W. W. Norton, 1979), p. 207
2. อ้างถึงใน N. Chruciri, *The International Politics of Energy Independence* (Massachusetts: Lexington, 1976), p. 119
3. เรื่องเดียวกัน
4. *Petroleum Economist* December, 1979, p. 4๖๖
5. Choucri ใน *เชิงอรรถ* 2 หน้า 131
6. *Petroleum Economist* December, 1979, p. 499
7. เรื่องเดียวกัน หน้า 499
8. เรื่องเดียวกัน November, 1979, p. 447
9. C.I.A. report "World Oil Market in the Years Ahead" in *Petroleum Economist* November 1979 p. 446
10. Deutsh Bank *OPEC: 5 years after the oil price increase* (August 1978), p. 42
11. T.M. Rybezynski (ed), *The Economics of the Oil Crisis* (London: Macmillan, 1976), p. 112
- 11ก. R. Dafter "World Oil Production and Security of Supplies", *International Security* (Winter 1979-1980), p. 160
- 11ข. เรื่องเดียวกัน หน้า 164
- 11ค. *Business Week*, 18 June 1976, p. 110 นายเช็ก ยามานี่ ได้โดยคาดคะเนปริมาณน้ำมันสำรองของประเทศเขาไว้ถึง 300,000 ล้านบาร์เรล ดู *Business Week* 30 July, 1979, p. 47
- 11ง. *Time* 29 May 1978, p. 12
12. *Petroleum Economist* October 1979, p. 447; *Asian Wall St. Journal* 11 April, 1980, p. 1
13. D. Sustow *OPEC: Success and Prospects* (New York: N.Y.U. Press, 1976) p. 105
14. *Asian Wall St. Journal* 11 April, 1980, p. 1
15. เรื่องเดียวกัน 11 April, 1980, p. 9
16. *Business Week*, 18 June, 1979. p. 112
17. เรื่องเดียวกัน 18 June 1979, p. 11
18. *Autocar* (U.K.) 1 April. 1979, p. 16

19. เรื่องเดียวกัน
20. Ian Smart "Uniqueness and Generality" in R. Vernon (ed) *The Oil Crisis*, p. 265
21. *Petroleum Economist*, December 1979, p. 537
22. เรื่องเดียวกัน January 1979, p. 5
23. เรื่องเดียวกัน p. 5
24. เรื่องเดียวกัน p. 537
25. เรื่องเดียวกัน p. 537
26. Choucri ใน *เชิงอรรถ 2* หน้า 44
27. เรื่องเดียวกัน
28. *Petroleum Economist*, May 1979, p. 189
29. เรื่องเดียวกัน
30. เรื่องเดียวกัน
31. P. Odell *Oil and World Power* 5th ed. (Middlesex : Penguin, 1979) p. 254
32. คำพูดของนายเซีย กวน ชิว รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศจีน ในการประชุมสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติ เมื่อ 2 ตุลาคม 1974 ดู Choucri ใน *เชิงอรรถ 2* หน้า 43
33. Choucri ใน *เชิงอรรถ 2* หน้า 45, Odell ใน *เชิงอรรถ 31* หน้า 263
34. *Petroleum Economist*, August 1979, p. 330
35. จาก *Petroleum Economist*, March 1979, p. 105-111
36. Choucri ใน *เชิงอรรถ 2* หน้า 47
- 36ก. *Asian Wall St. Journal*, 22 June 1980, p. 2
- 36ข. *The Nation Review*, 28 May 1980, p. 8
- 39ค. *ประชาชาติธุรกิจ* 21 พฤษภาคม 1980 หน้า 3
- 36ง. *The Nation Review*, 30 May 1989, p. 14
37. Ray Dafter ใน *เชิงอรรถ 11* ก. หน้า 171